

rodom in onimi, ki ga hočejo zavesti; odpodite od njega one, ki mu hočejo obrniti na drugo stran oči in srce; napodite z njegovega doma one, ki prihajajo k njemu z Judeževim poljubom in pod krinko ljubezni in brige, za njim pa sejejo razdor med rodnimi brati; odpodite jih, kakor je odpodil največji učitelj človeštva in največji mučenik za njegovo rešitev trgovce iz hrama božjega.

Naučite narod, da edino z vero v Boga in v svojega kralja, da z ljubeznijo v srečo za svojega brata in svojo domovino more oditi najdalje, biti najsrečnejši in zapustiti svojim sinovom najbogatejšo dediščino. »Tvoja pomoč je drago odplačilo« in naj jo ne išče, ko mu ta ni potrebna in od onih, ki mu je ne morejo dati. Naučite ga, da združuje svoje vrste okoli svojega kralja in okoli svoje jugoslovenske zastave, pripravljajte ga za življenje in učite ga o bratski ljubezni in krščanskem odpuščanju, če je bil zaljen. Ne učite ga mržnje napram nikomur, pač pa ga učite, da bo podnevi in ponoči pripravljen položiti tudi svoje življenje za to grudo zemlje, za svoje ime, za svoje mesto pod solncem. Pripravite ga, da jednoga dana imadne sa čim pred Miloša iziči, ako nam ponovno vsilijo, da se ogledamo na junaškem megdanu.

A onim, če taki še eksistirajo, ki ne verujejo v to državo, povejte sledeče naročilo najboljših njenih sinov:

Mi te države nismo podedovali od očeta, niti je nismo izprosili od Boga, nego smo jo krvavo izvojevali v neenaki borbi. In kakor smo jo ustvarili, tako jo hočemo varovati in obvarovati: v krvavi borbi in neprizanesljivi napram vsakomur, ki nanjo poseže! Da njo, našo čudno jugoslovensko državo, v takih mejah in tako urejeno ubranimo in če bo potrebno bomo ponovno zadivili svet s svojim delom! Tujega nečemo, mi smo sneti s križa, oprostili tudi svojim sovražnikom, kot pravi kristjani želimo dobro tudi onim, ki nam niso naredili nič dobrega, ampak če bo treba braniti domovino, ne bomo vprašali koliko je sovražnikov, ampak kje so sovražniki, da jih potolčemo!

Zato gospodje, tudi vam priporočam: vaša patriotska in zakonska dolžnost je, kakor sem pred nekaj dnevi rekel, da postanete prvoborniki pri ustvarjanju najčistejšega jugoslovenskega nacionalizma, ki pomenja eno in edinstveno nacionalno zavest, eno in edinstveno jugoslovensko voljo. Ker, ne pozabite, prava moč države ne obstoja v veličini njenih mednarodnih mej, niti v številu njenega prebivalstva, marveč v veličini njene nacionalne duše, v edinstvenosti njenih nacionalnih idej in v moči njene edinstvene nacionalne volje. Primer male, ampak nepremagljive Srbije in prostane, ampak duhovno razbite Avstrije vam je najboljši dokaz za to.

Z geslom: vse za kralja in domovino, ostanite to kar ste. Kdor noče ali ne more ostati na tem potu in vzdržati v tej vlogi, bo — to rečem v zastopstvu gospoda ministra prosvete — odstranjen iz vaših vrst. Narobe pa, oni, ki vzdržijo do konca v svoji težki misijonarski ulogi, zaslužijo vsako moralno in materialno priznanje najmerodajnejših v tej državi.

GOVOR G. DR. STOJADINOVIČA.

V imenu beogradske občine je pozdravil učiteljsko g. dr. Stojadinovič. Njegov govor je bil zelo prisrčno pozdravljen od vsega učiteljskega. Govoril je:

V imenu naše skupne prestolnice vas srčno pozdravljam z vsemi lepimi željami, ki vas spremljajo od strani vseh Beograđanov, pri težkem in velikem nacionalnem delu.

Veliki jubilejni dan, desetletnica vašega neumornega in naporega dela, s katerim ste krepili temelje našega edinstva in vanje sadili svojo kri in dušo, ta pomembni dan za služi polno hvalo in priznanja ne le od strani Beograđanov, marveč od strani cele nacije, ki vas spremlja na vaši težki in trnjevi poti.

Vloga učiteljskega je zelo velika. Prišla je do izraza v teh pomembnih dneh vaše glavne skupščine v Beogradu. Tri važne momente je treba razlikovati pri delu vašega kongresa.

Prvo, moment poudarjanja potrebe vaše močne organizacije, ki je osnovana predvsem na potrebi čuvanja narodnega edinstva. Drugi moment, potreba vaše stanovske organizacije, ki teži za tem, da se položaj učiteljskega popravi do one stopnje na kakršni bi mogel učitelj živeti kot kulturni človek, ker mi vsi skupno z vami verujemo, da samo učitelj, ki je nacionalno zaveden, svoji dolžnosti vdan in materialno preskrbljen, more biti sposoben za vršenje svoje velike in delikatne dolžnosti. (Aplavz in klici: živio!) Tretji moment je vestna težnja za sodobno reformo pouka sploh.

V tem aktu naglašavanja potrebe za izboljšanje vašega materialnega položaja ne vidimo izraza sebičnih čuvstev (ploskanje), pač pa priznamo resnico, da so učitelji častni in pošteni ljudje, ki težijo za tem, da z izboljšanjem materialnega položaja usposobijo sebe za intenzivnejše izvrševanje tako važne nacionalne naloge (aplavz). Zaradi tega se ne sme gledati enostransko na poudarjanje vaših zahtev, ki težijo za izboljšanjem vašega v resnici zapostavljenega učiteljskega položaja.

V nadaljnjem govoru je g. dr. Stojadinovič poudaril značaj novega šolskega zakona in reforme, ki jih ta zakon povzroča in konča svoj govor sledeče:

Bratje in sestre!

Manifest našega prevzvišenega kralja (klici: živio kralji!), našega kralja, ki je tudi tokrat, kot vedno v težkih dneh naše zgodovine imel pogum, poleg tega vedno prežet s čisto nacionalnimi težnjami, da preseče ono kar je oviralo nacionalno edinstvo in ustvaril s tem ono bazo razvitka, za katero ste vi že

pred 10 leti pledirali. Njegovo Veličanstvo kralj je še posebej poudaril v svojem manifestu, da se morajo iskati nove metode in delati nova pota, da bi se prišlo do nacionalne in kulturne moči naroda. Kot privrženec teh metod in tega dela, vas v imenu beogradske občine pozdravljam z vsemi najlepšimi željami, ki vas spremljajo. (Dolgotrajen aplavz in živio-klici!)

PREDSEDNIK PROFESORSKEGA UDRUŽENJA DR. NED. DIVAC.

je pozdravil kongres v imenu profsorskega Udruga, ki najbolj pozna delo učiteljskega. Poudaril je: »Vi ste vložili veliko v prilog zdravljega življenja naroda in vendar se ni to delo nikdar in se tudi sedaj ne ceni tako, kakor ste to zaslužili. Vprašati se moramo, od kje to prihaja, da se prosvetno delo ne ceni tako, kakor se je to cenilo v predvojni Srbiji? Našel sem vzrok in način, ki mi to razjasnjuje. Prišli smo v novo perijodo, ko se presoja vse materialistično. Danes ni več čuta! Danes se ceni železnico, parobrode, deonar, toda duhovnih in moralnih vrednosti se ne ceni. Po vojni teče vse samo za materialnimi tekovinami. Nihče neče videti dela, ki ga nosi učitelj narodne šole. Naše delo je od poslednje vrednosti, a to delo je vendar osnova vsemu, da sploh postoja še red in država. Čas bi bil, da bi vsaj oni, ki so najbolj pozvani, da čuvajo vse v državi, uvideli, čuvali in razumeli to delo. (Buren aplavz).«

Ako se porušijo hiše in mostovi, se dajo popraviti v kratkem času, toda ako duhovno delo naroda odpove, se ne da popraviti tako hitro in dobro, čisto se nikdar ne da to več popraviti. S priznanjem za Vaše uspehe Vas pozdravljam in želim, da vztrajate vkljub vsem težkočam in v zgodovini bo zapisano vaše delo, ki ga ne izbriše nihče.

DRUGI POZDRAVI.

Nato je pozdravil v imenu Narodne Odbrane g. Velibor Jonić, katerega poudarek v govoru smo že prej naglasili.

Tudi iz govora predsednice PRK g. Leposave Petković smo poudarili temeljno misel že prej.

ČASTNO ČLANSTVO RUSKIH PEDAGOGOV PREDSEDNIKU UJU VLADI PETROVIČU.

V imenu ruskih pedagogov je pozdravil g. Vladimir Gril, predsednik Udruga ruskih pedagogov. Zahvalil se je UJU za podporo ter izročil predsedniku UJU tov. Vladi Petroviču diplomu častnega članstva za njegove velike zasluge za zbližanje ruskih in jugoslovenskih pedagogov v Jugoslaviji in za podporo UJU Rusom.

BRZOJAVNI POZDRAV I. PODSTAROSTE SKJ ENGELBERTA GANGLA.

Brzobjavno je čestital UJU k jubilejnemu kongresu prvi podstarosta Sokola kraljevine Jugoslavije tov. Engelbert Gangl. Brzobjavno čestitka Sokolstva je izzvala med navzočimi viharne ovacije Sokolstvu in kraljevskemu domu.

IMPOZANTNA POVORKA K RAZSTAVI.

v kateri je bilo nad 4000 učiteljev in učiteljic iz vseh pokrajin naše države je nato odšla k otvoritvi razstave. Povorka je krenila po beograjskih ulicah, povsod živahno aklamirala, od saborne šole, kjer je bila nameščena državna šolska razstava.

OTVORITEV RAZSTAVE UJU.

Z besedami: »G. podpredsednik! Izročam Vam razstavo, ki je gotova,« je predal vodja razstave referent ministrstva prosvete tov. Pavle Flere razstavo podpredsedniku UJU tov. Vujanecu.

Navzoči so bili zastopnik Nj. Vel. kralja podpolkovnik g. Sarić, zastopnik ministrstva prosvete načelnik za osn. nast. g. D. Đorđević, podžupan občine Beograda g. dr. Stojadinovič i. dr.

Nato je govoril o pomenu in podrobnostih razstave podpredsednik UJU tov. Vujanec, ki je naprosil zastopnika ministra prosvete, da otvori razstavo.

Načelnik za osn. nast. g. D. Đorđević je otvoril s kratkim nagovorom razstavo v katerem je posebej poudaril, da izreka priznanje učiteljskemu Dravski in Savske banovine, ki se je posebno odlikovalo s sodelovanjem pri razstavi.

Nato je bila razstava otvorjena samo za omenjene goste in predstavnike najvišjih oblasti, ki so si ogledali obširno in nad vse zanimivo in poučno razstavo. V posameznih oddelkih so bili gostom predstavljeni aranžerji razstave, med drugimi tov. Mlekuž, Rupnik in tov. Levčeva iz Ljubljane, tov. Vančič iz Krškega, tov. Prinčič in soproga z Viča in tov. Skala iz Maribora.

(Podrobno poročilo o razstavi in konec poročila o kongresu v prihodnji številki.)

Obleke kemično čisti, barva, plisira in lika tovarna JOS. REICH.

OBLACILNICA ZA SLOVENIJO LJUBLJANA, Miklošičeva cesta 7

priporočajo svojo bogato zalogo manufakturnega blaga prvovrstnih čeških, nemških in angleških tovarn. Državni nametniki dobe blago tudi na obroke proti predložitvi legitimci.

Obupno materialno stanje učiteljskega in prosvetno delo med narodom.

Živim na kmetih in imam priliko slišati glas naroda in spoznavati njegov duh. Učiteljskega se poloteva obup in resignacija. Slišim njega obupni klic, glas vpijočega v puščavi: Šolsko leto se bliža, z njim delo dušljivo, naporno v šoli, pa narodno kulturno izven šole, ki zahteva poleg sebe še občutne gnotne žrtve.

Po 4. juliju t. l. se bo vodil o delovanju učiteljskega izven šole še posebno strog račun. Saj pa je tudi res poleg duhovnika po deželski učitelj največini edina opora narodno-prosvetnega napredka in poglobljanja domoljubja in okrepitve zdrave državljanske misli Jugoslavije.

Pa kako naj se učitelj(ica) giblje pri najboljši volji v navedeni smeri, ko pa mu je duševni polet okrnjen po neznosni gnotni mizeriji. S tisoč dinarji mesečno naj učitelj začetnik zmaguje plačevanje drage pa pije hrane po gostilnah, se dostojno oblači, bo naročnik revij, član društev, kojim naj bo po žrtvovalni iniciator ob raznih prireditvah itd. Od kosila do večerje je dolgo presledje in vendar si učitelj-začetnik niti suhega kruha ne more in ne sme privoščiti za malo južino. In tako naj dela z gorečnostjo tudi izven šole. Od katerega stanu se še to zahteva?

Obrambni vestnik.

—ob Proti »Učiteljski gospodarski poslovavnici.« »Trgovski List« prinaša sledeči članek v 99. številki od 26. avgusta t. l.:

Težave trgovcev s šolskimi potrebščinami.

Trgovci s šolskimi potrebščinami, včlanjeni pri gremiju trgovcev v Ljubljani, so v zaščito svojih interesov poslali kr. banski upravi dopis, v katerem pravijo med drugim:

Letno se morajo boriti naši trgovci s šolskimi potrebščinami proti učnemu osebu in njihovim organizacijam zaradi nedopustnega vabljenja šolskih upraviteljev, učiteljskega, neposredno tudi učencev in njihovih staršev, k nakupu šolskih potrebščin le pri njihovih, oziroma njim najbolj odgovarjajočih tržkah.

Letno izdaja g. šef prosvetnega oddelka stroge odloke, ki pod kaznijo prepovedujejo tako in podobno vmešavanje učiteljskega v trgovino, vendar se kršitve teh odredb vedno ponavljajo.

Prvotno je zahtevalo učno osebo od učencev denar ter nabavljalo vse potrebščine za pouk samo tam, kjer je bilo njim po volji, v višjih šolah celo v inozemstvu. Ko je trgovstvo doseglo izdajo prepovedi takega postopanja, so se učitelji iznenada preorijentirali tako, da pač drugo leto niso sprejemali denarja, ampak so naročili učencem, naj gredo v »Učiteljsko knjigarno«, kjer je za nje že vse po razredih zavito in pripravljeno, ter naj oddajo tam naprej označeni znesek.

Da so naši trgovci takrat utrpeli veliko škodo, je pač jasno.

Med tem časom je začela poslovati — pravi nadalje predstavka trgovcev — tako zvana »Kr. zaloga šolskih knjig«, ki je začela razpošiljati šolam kar naenkrat tudi druge šolske potrebščine franko, česar naši trgovci niso zmogli, ker niso imeli od države ugodnosti proste frankature, kakor njihov konkurent.

Tako je neki šolski upravitelj izdal na šole oklice, da se naj šolske potrebščine nabavljajo le preko njega, dočim je on od trgovcev zahteval, da mu dadó najmanj 3% rabata v obče koristne namene.

Tudi to se je kot nedopustno ustavilo.

Trgovci so bili v svojem optimizmu mneneja, da se bo položaj v tem oziru izboljšal, pa se je ustanovila v Mariboru

U. G. P. (»Učiteljska gospodarska poslovalnica«).

ki prodaja v prid »Učiteljskemu domu«.

Blaga sicer ta poslovalnica ne bo imela, priporočala pa bode le tiste trgovce, ki ji bodo dali najvišje procenete v zaloho za uslugo, da bo dovajala k njim konsumente.

Učiteljsko po odloku g. vel. župana O. br. 1945 ex 1927, z dne 20. septembra 1927, ne sme omenjati v šoli ali celo določati to ali ono trgovino, marveč se mora skrbno ogibati vsake agitacije za to ali ono trdko. Kako se pa to izvaja, je razvidno najbolje iz notic v »Učiteljskem Tovarišu« št. 4. in 5. ex 1930.

Sekcija s papirjem, šolskimi in pisarniški potrebščinami gremija trgovcev v Ljubljani ugotavlja v svojem dopisu na kr. bansko upravo:

Da je učiteljsko zborovanje v Novem mestu, navzlic vsem prepovedim g. šefa prosvetnega oddelka in g. vel. župana, sklenilo in odobrilo nezakonito vabljenje odjemalcev šolskih potrebščin potom lista svoje organizacije le k UGP, pri čemer nalaga vsemu učiteljskemu v obljubo odstotkov nekako moralno obveznost.

Da sega UGP vsled neumestnega postopanja (ker favorizira le gotove pogodbene trdkte) in postopanja v reklami (ker izrablja službeno in organizacijsko moč z obljubo procentov v škodo ostale konkurence — legalnih trgovcev-davkoplačevalcev) v zakon o pobiranjju nelegalne konkurence. Jasno je, da taka propaganda povzroča predstvo v konkurenci UGP na škodo naše trgovine.

Oglasi obetajo UJU za okrepitve organizacije celih 25%, ki je najvišja dovoljena mera čistega dobička, katerega realni trgovci pri današnji ostri konkurenci in pičlem poslovnem prometu absolutno in pod nobenim pogojem ne more doseči. Na drugi strani se pripominja, da računa davčna oblast pri odmeri čistega dohodka naše stroke 8 do 10%.

In danes ima tisoč dinarjev mesečno že pogodbeno poštarica z osnovnošolsko izobrazbo in 6mesečnim poštanim tečajem. Pretekli dni sem čital v »Slovenecu«: »Odda se služba organista, mesečna plača 1400 Din, prosto stanovanje in kurivo. Prednost imajo absolventi orglarske šole.« — Torej, kje pa so še postranski zaslužki orglarja. Organist lahko prezirljivo gleda na učitelja.

Učitelj mora študirati 9 dolgih let, pa se še daljnji 2 leti pripravlja na usposobljenostni izpit in je po prejemkih pod enakimotom, da ne rečem mežnarjem! Ali ni to ironija življenja. In sedaj ima težkoče še s stanarino in kurivom, ki mu jo oporekajo od vseh strani; tako se je porodila nekaka napetost med občinarji in šolo.

Vem, vse to je že vztrajno agilno poverjenišvo pojasnilo na pravem mestu, pa zdi se, da se prav ne upoštevajo in se ne polaga prave važnosti. Treba se bo z enakimotom jasnilo obrniti na z nami čuče korporacije, oziroma Saveze, da storijo korake v odpušč. N. pr. »Savez Sokola«, »Kolo jugoslov. sester«, »Rdeči križ«, društvo »Narodna odbrana« v Mariboru (osrednji odbor) itd., ki so gotovo zainteresirani na delu učiteljskega.

Obdravski učitelj.

Če upoštevamo tem 25 % še neizogibno rešijo (stanarino, razsvetljavo, inventar in njegovo obrabo, eventualne mesečne plače, oziroma nagrade vodstva in zaposlencev, pisarniške potrebščine itd.) je jasno dokazano, da bo UGP delala z nedovoljenimi odstotki zaslužka, kateri bodo prevaleli v veliki meri na učence in bedne starše. Kje so odstotki za Učiteljski dom, pridejo ti še posebej? Če bo UGP skušala gornje mere spodbiti, ni li to potem prevara interesentov?

Predstavka sekcije trgovcev s papirjem konča s prošnjo za zaščito papirne trgovine pred gori navedenimi nedopustnostmi.

Na kr. banski upravi je, da zadevo končno uredi.

Tako »Trgovski List«! Ker se je zadeva spravila v javnost, bomo primorani tudi javno o njej govoriti v prihodnji številki, ker so v njej nedokazana, pavšalna podtkanja, na katera učiteljsko ne more molčati.

—ob Neupravičeno zapostavljanje višje narodne šole. V mnogih slučajih se v šolskih poslopih, ki so zidana za narodno šolo, utesnjuje narodna šola, ki je obvezna in se razširja s tem meščanska šola. Zahtevajo se šolski prostori za meščansko šolo in to na škodo narodne šole, ki se mora utesnjevati čisto v že itak nezadostnih učnih prostorih. Sedaj se je pričela še javna agitacija proti višji narodni šoli, ki se jo hoče podcenjevati. Na drugem mestu prinašamo dopis, s katerim se kratkoma pavšalno obdoljuje učiteljsko narodnih šol, da vpliva na starše glede vpisa v meščansko šolo. Da je nasprotno res naj dokazujeta sledeča dopisa iz dnevnih listov: »Vojnik. Sklepno vpisovanje učencev v 1. do 4. razred meščanske šole v Vojniku bo od 31. avgusta do 3. septembra v šoli od 8. do 12. Glede na to, da zahteva danes življenje od človeka večje duševne gibčnosti in dotok otrok v meščanske šole povsod narašča, svetujemo strašem, katerih otroci dovrše četrto leto osnovne šole z uspehom in so dovolj telesno razviti, da jih takoj vpišejo v meščansko šolo in ne čakajo, da dovršijo še nadaljnje razrede osnovne šole, kakaj učni načrti prvega razreda meščanske šole obsega v mnogem utrditev znanja, pridobljenega v osnovni šoli. Na novo pridejo le predmeti: geometrija, nemščina, risanje, ročna dela, higijena in gospodinjstvo, tako da učencem IV. razreda osnovne šole ni težko izhajati. Nes pametno pa je pustiti otroke ponavljati z uspehom dovršeno IV. ali V. šolsko leto, kjer je meščanska šola.« — »Vpisovanje v državno meščansko šolo v Zgornji Šiški se bo vršilo v nedeljo 3. tega meseca od 9. do 12. ure dopoldne v zdravniški sobi poleg glavnega vhoda. Učencem, ki ne vstopijo v srednjo šolo, se priporoča, da se vpišejo v meščansko šolo že iz četrtega razreda osnovne šole, ker se na osnovi tozadevnih predpisov sprejemajo v 1. razred meščanske šole brez izjeme vsi učenci, ki so dovršili četrty razred osnovne šole. Ti učenci pridobijo eno leto, ker jim peti razred osnovne šole ne pridobi nikakih večjih pravic.« — To so objave v dnevnih listih. Ker je osnovna in višja narodna šola obvezna je naravno, da se na njeno škodo in v zgradbah, zidanih za njo, ne sme širiti neobvezno šolstvo ter je umestno, da se v tem slučaju zaščiti v polnem obsegu osnovno šolstvo, kakor to določa zakon. Ker se že sedaj na mnogih narodnih šolah ne more vršiti pouk po zakonitih določilih, bomo posvečali temu vprašanju in neoviranemu razvoju narodne šole vso pozornost. Želimo razvoja in napredka meščanske šole, a s tem ne sme biti oviran razvoj obvezne narodne šole.

Prava kolinska ciliorja

